

УДК 340;346.1

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.07>**Оксана Вінник,***докт. юрид. наук, професор,**член-кореспондент Національної академії правових наук України,**головний науковий співробітник відділу міжнародного права**та порівняльного правознавства**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва**імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України*

МЕЖІ ЦИФРОВОЇ СВОБОДИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена проблемі меж використання цифрових можливостей у сучасних умовах стрімкого розвитку цифровізації з притаманними їй перевагами та ризиками.

Цифрові технології забезпечили створення та функціонування цифрового світу, що надає грандіозні можливості щодо: поширення інформації (у тому числі рекламування і, відповідно, просування на ринку товарів/робіт/послуг, а також різноманітних ідей в суспільстві); створення принципово нових цінностей, що не мають речової форми (комп'ютерні програми, відеоігри, штучний інтелект, чат-боти, Інтернет-платформи, Інтернет-магазини тощо); функціонування принципово нових суб'єктів на зразок віртуальних підприємств; можливості діяти анонімно; забезпечувати домінування на ринку без порушення традиційних для аналогової ринкової економіки обов'язків щодо добросовісної і антимонопольної конкуренції; можливості економічного (без переїздів) та швидкого онлайн-спілкування, включно з розглядом спорів/конфліктів тощо.

Разом із ти, зазначені можливості використовуються з різною метою: суспільно корисною, суспільно нейтральною, суспільно шкідливою. Це зумовлює необхідність зваженого і соціально спрямованого ставлення державно-організованого суспільства та міжнародної спільноти до цифровізації, що має включати, з одного боку, стимулювання суспільно корисного їх використання, а з іншого – запобігання зумовленим цифровізацією ризикам та мінімізацію їх можливих наслідків. Досягнення зазначеної мети неможливе без встановлення ПРАВИЛ ГРИ в цифровому світі, включно із закріпленням: основних цифрових прав та обов'язків учасників цифровізованих відносин, заборони зловживання своїми цифровими можливостями на шкоду іншим особам та суспільству в цілому, правового становища віртуальних суб'єктів і правового режиму цифрових ресурсів, правил віртуального спілкування (включно з діловим), правил конкуренції на цифровізованих ринках, а також адекватних цифровому світу засобів відповідальності за порушення зазначених правил.

Глобальність цифрового світу зумовлює як національний, так і транснаціональний рівні встановлення таких правил та правових механізмів контролю за їх дотриманням. В Україні доцільно прийняти кодифікаційний акт, який би визначив ключові положення правового регулювання цифровізованих відносин та був орієнтований у прийнятті спеціальних актів щодо стимулювання найбільш важливих для суспільства сфер цифрової економіки, правового режиму особливо важливих цифрових благ/ресурсів.

Ключові слова: цифровізація, ризики цифровізації, цифрові права, цифрові обов'язки, зловживання цифровими можливостями, вдосконалення правового регулювання.

Постановка проблеми. Свобода творчості, свобода підприємництва – це ті блага, що можуть мати неоднозначний вплив на суспільство, якщо їх результат є потенційно небезпечним. Насамперед це стосується тих надбань творчості, що поширюються серед великої кількості людей або мають вплив на задалегідь не визначене, але досить значне коло осіб і водночас є неоднозначними за своїм впливом. В умовах аналогового світу з його класичними картинками на полотні, паперовими книгами та газетами, різноманітними речами в матеріальній формі, висловлюваннями політичного та іншого

характеру (на зборах, в газеті, по якомусь – із багатьох – телевізійному каналі тощо), що стають надбанням для кількох або значної чи навіть великої (як для аналогового світу) кількості осіб, це питання не було настільки болючим, хоча й отримувало відповідну суспільну та правову оцінку у разі настання несприятливих наслідків. Зовсім інша картина складається в сучасну епоху, яку вже можна назвати цифровою. Результати будь-якої творчості – не лише гідні високої оцінки, але й суспільно шкідливі – розлітаються Інтернетом миттєво, доносячи свій потенціал (залежно від задумів автора,

майстерності виконавця, синергетичного або до кінця не спрогнозованого ефекту) до необмеженого (і дуже-дуже великого) кола осіб. Нещодавні події із вторгненням прихильників Дональда Трампа в Капітолій свідчать про наслідки політичної творчості незадоволеного результатами виборів президента США, висловлені не стільки на людних мітингах/зборах, скільки в мережі Інтернет з його незліченними користувачами, яких, за оцінками ООН, лише в 2019 р. було понад 4 млрд [1]. Можливості провідних цифрових платформ (не лише щодо поширення інформації, а й блокування акаунтів Д. Трампа у відповідь на вторгнення його прихильників до Капітолію) свідчать про їхню могутність [2]. Відповідно, актуалізується комплексна проблема щодо меж цифрової свободи, що включає оцінку як результатів цифрової творчості/реалізації цифрових можливостей, так і наслідків їх поширення/використання з точки зору ризиків для суспільного благополуччя. Традиційні регулятори (мораль, релігія, звичаї, нормативно-правове регулювання з боку держави) в цифровому, нерідко анонімному, світі не досить ефективні. Причин чимало, оскільки сучасним суспільствам більшості країн світу притаманна різноманітність – не лише національна, але й релігійна, культурна тощо, спричинена глобалізаційними та міграційними процесами, втратою/зменшенням ролі національних цінностей, можливістю вибрати для себе ту ідеологію, яка до вподоби. Відтак гостро постає питання щодо уніфікації вимог до результатів цифрової творчості/реалізації цифрових можливостей не лише в національному (на рівні окремої країни), а й світовому масштабі (враховуючи транснаціональний характер цифрового світу), аби зазначені блага не завдавали шкоди суспільному благополуччю. Йдеться, зокрема, про такі надбання цифровізації, як штучний інтелект (далі – ШІ), цифрові платформи, роботи тощо, а також ще невідомі результати безмежної цифрової творчості як добросовісних, так і не дуже сумлінних творців цифрових благ.

Метою статті є розгляд меж використання цифрових можливостей у сучасних умовах стрімкого розвитку цифровізації.

Виклад основного матеріалу. Так, ШІ та роботи вважаються зазвичай великим благом, що дозволяє вирішувати велику кількість складних проблем з мінімальними витратами (наприклад, під час розробки вакцин та ефективних ліків від COVID, тестування на COVID хворих [3] та надання їм допомоги [4; 5]). Проте це стосується не

лише необхідних і корисних для суспільства рішень, а й завдань іншого (антисуспільного, злочинного або просто егоїстичного) спрямування. У зв'язку з цим виникає проблема забезпечення цивілізованого використання ШІ та інших цифрових благ, що передбачає домінування суспільно корисного їх складника над ризиками, притаманними таким складним і не до кінця вивченим результатам цифрової творчості, а вирішення цієї проблеми має включати визначення правового режиму зазначених благ та встановлення загальних засад їх використання з точки зору забезпечення суспільного благополуччя, прав та законних інтересів учасників суспільних відносин шляхом встановлення відповідних вимог з використанням широкого спектру засобів – державного регулювання, саморегулювання, співрегулювання, включно з встановленням обов'язкових вимог (технічного регулювання), стандартизації, сертифікації, прийняття відповідних етичних кодексів, встановлення юридичної відповідальності за зловживання зазначеними благами/ресурсами, поширення та реалізація серед суб'єктів цифровізованих ринків ідеї соціальної відповідальності за свої рішення та дії.

Зазначені відносини (правові їх аспекти) протягом останнього часу досліджуються з точки зору специфіки складників цифрової економіки (Інтернет-магазинів [6], віртуальних підприємств [7], штучного інтелекту [8]), переваг та ризиків цифровізації, необхідності забезпечення соціального спрямування економіки з використанням державного регулювання та саморегулювання, електронних публічних реєстрів [9]. Разом із тим висвітленню правових аспектів цифрової свободи не приділяється належна увага. Ця стаття має на меті певною мірою заповнити зазначену прогалину в наукових дослідженнях, наголосивши на необхідності її вирішення на всіх рівнях – транснаціональному, національному (на рівні окремої держави, а в нашому випадку – України) – із застосуванням комплексу необхідних для цього засобів та винайдення нових, адекватних для сучасного світу, в якому аналоговий контент співіснує з цифровим.

Про важливість проблем використання цифрових благ/ресурсів на зразок ШІ свідчить і прийняття в ЄС Білої книги ЄС про ШІ [10; 11; 12] та визначення 7 принципів його використання: служіння людям і контроль з боку людей над ШІ; технічна надійність ШІ та його безпека; конфіденційність та управління даними, аби системи AI не зловживали особистими даними та не поширювали її (не сприяла їх витоку); **прозорість** роботи

системи ШІ (зрозумілість для учасників відносин основних принципів дії системи ШІ); різноманітність, недискримінація та справедливність функціонування система ШІ; суспільне та екологічне благополуччя, що передбачає стабільність використання системи ШІ для блага суспільству в цілому, а не для окремих людей, а також з урахуванням екологічного впливу; підзвітність, що передбачає забезпечення можливості відстеження відповідності використання ШІ встановленим вимогам на всіх етапах – від початку до кінця – відносин з його використання.

Встановлення вимог до цифрових благ/ресурсів може відбуватися різними шляхами, за допомогою різних засобів, різними суб'єктами, на різних рівнях (транснаціональному, національному, галузевому, регіональному, локальному). За критерієм суб'єкта/суб'єктів, що встановлюють такі вимоги, можна виділити: міжнародну спільноту (міжнародну організацію); державу; саморегульовані організації; сторони договору, що регулює між ними відносини з елементами цифровізації; організацію, що встановлює вимоги для своїх членів/учасників (на рівні окремої держави), а за формою встановлення вимог – міжнародний акт; акт національного законодавства; звичай ділового обороту/етичні правила на відповідному ринку; акт саморегульованої організації; договір; корпоративний акт (засновницький договір, статут), що встановлює підвищені вимоги до учасників відповідної організації.

Соціально спрямоване регулювання суспільних відносин (включно з цифровізацією) в умовах громадянського суспільства має бути прозорим і зрозумілим для його членів. Це мало б стосуватися і цифрових благ/ресурсів, проте через їхню складність та високу технологічність навряд чи протягом найближчих років це вдасться досягти: більшість користувачів володіють лише низкою навичок щодо використання, а не ґрунтовними знаннями щодо їх функціонування з можливістю адекватного впливу на загрози та здійснення самозахисту у разі їх настання. Тому регулювання створення та використання таких ресурсів має враховувати і цей аспект. Разом із тим складність цифрових благ/ресурсів, стрімкість їх поширення позначилася на регулюванні: домінуючим тривалий час було (ймовірно, що й досі є) саморегулювання відносин учасниками цифро візованих ринків, а державне регулювання та транснаціональне (міжнародне) значно відстає. Правове регулювання відносин в цій сфері не кодифіковано (лише в окремих країнах є подібні акти, зокрема в Об'єднаному королівстві [13; 14]), норми,

що регулюють такі відносини, як свідчить вітчизняний досвід, розпорошені в значній кількості нормативно-правових актів, що приймалися в різний час і нерідко не узгоджуються між собою. Напрацювання нових актів не має системного характеру, попри зазначення необхідності нормативно-правового забезпечення відносин цифрової економіки в акті, дія якого була розрахована на 2018-2020 роки [15].

Відсутність стрижневого акта, що визначає основні засади цифровізації (або цифрової економіки), позначається негативно на нормативно-правовому регулюванні цих відносин і не вирішує проблему розпорошеності численних норм про цифровізацію в цілій низці актів, зв'язок між якими часом важко простежити, хоча вони регулюють суміжні відносини. Це стосується і нещодавно прийнятого Закону «Про електронні комунікації» [16; 17], досить ґрунтовного, проте такого, що неоднозначно сприймається фахівцями з огляду на посилення державного регулювання та обмеження свободи цифрового підприємства на користь суспільним інтересам. Поданий восени минулого року до Верховної Ради законопроект «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (№ 4303 від 02.11.2020) [18] є ніби протилежністю згаданого Закону з точки зору юридичної техніки (не містить статті з визначенням використаних у законопроекті термінів/понять), а положення законопроекту спрямовані не стільки на розвиток цифрової економіки, як на стимулювання цифрового підприємства без покладення на нього обов'язку участі у розв'язанні пріоритетних для держави проблем (роботизації виробничих процесів, використання роботів і ШІ в медичній сфері тощо) та забезпеченні того напрямку соціального спрямування цифровізації, що передбачає мінімізацію пов'язаних з ними ризиків, у тому числі зі зростанням кіберзлочинності (про ігнорування цієї проблеми свідчать положення ст. 25 законопроекту, в якій закріплюється «заборона вимагати від гіґ-працівників документи про відсутність притягнення до кримінальної відповідальності», а отже, і за участь в кіберзлочинах). На соціальному спрямуванні цифрової економіки (відповідно до закріпленого в ст. 13 Конституції України аналогічного обов'язку держави щодо національної економіки) в законопроекті навіть не наголошується.

Для забезпечення вирішення комплексного завдання (соціально спрямування та прозорість цифровізації) має бути ухвалений ключовий акт, що визначає основні засади цифровізації (Концепція розвитку

цифрової економіки та суспільства України певною мірою виконувала цю роль, але була розрахована на 4 роки – 2018-2020 [15]). Незалежно від назви акта (кодекс чи закон), його умовно галузевої належності (оскільки відносини цифровізації комплексні і беззастережно віднести їх до певної галузі права неможливо) такий акт має визначати основні засади цифровізації та цифрової економіки, не претендуючи на всеохоплююче регулювання (без спеціальних законів не обійтись з огляду на складність відносин і наявність особливостей у певних сферах, щодо певних об'єктів та суб'єктів тощо), а саме має закріплювати:

- основні засади цифровізації: мету, принципи, спрямованість, зміст державної політики в цій сфері, принципи регулювання, включно з поєднанням державного регулювання із саморегулюванням,

- спрямованість регулювання на досягнення подвійного ефекту: (1) стимулювання суспільно-корисного використання надбань цифровізації і (2) запобігання ризикам цифровізації та зменшення негативних їх наслідків;

- визначення основних понять цифровізації;

- правове становище учасників відносин (суб'єктів цифрового бізнесу, споживачів електронних послуг, суб'єктів організаційно-господарських повноважень включно з компетентними державними органами та саморегульованими організаціями); їхні цифрові права та обов'язки; особливості правового становища віртуальних підприємств;

- правовий режим цифрових благ/ресурсів, що включає: склад таких ресурсів та технічні вимоги до них; порядки (а) їх створення, (б) набуття, (в) використання, включно з ремонтом/відновленням, (г) контролю за використанням, (д) відчуження/передання в тимчасове використання, (е) ліквідації/знищення, а також (ж) відповідальність за неналежне/шкідливе використання, порядок її застосування, ключові вимоги, спрямовані на ефективне суспільно-корисне використання та запобігання ризикам, пов'язаним з неналежним (непрофесійним, контрольованим, не до кінця дослідженим або відверто суспільно шкідливим) використанням зазначених благ/ресурсів;

- особливості: (а) договірних відносин з використанням електронних засобів та (б) онлайн розгляду конфліктів/спорів; (в) антімонопольно-конкурентного регулювання в умовах цифровізації; (г) відповідальності за неналежне або шкідливе використання цифрових благ/ресурсів та порядку її застосування.

Таким актом може бути спеціальний – Цифровий кодекс чи Кодекс/Закон цифрової економіки. Можливе використання для цієї мети і чинного Господарського кодексу з включенням у нього нової глави під назвою «Цифрова економіка». Головне, аби був стрижень системи нормативно-правового регулювання відносин цифровізації, на який мають бути зорієнтовані інші акти законодавства, що регулюватимуть ці відносини з урахуванням специфіки певних сфер. Наявність такого акта стане у нагоді і для пересічних учасників відносин, забезпечуючи певною мірою прозорість нормативно-правового регулювання та його зрозумілість (хоча б із принципових питань).

Висновки

Отже, цифрові технології забезпечили створення та функціонування цифрового світу, що надає грандіозні можливості щодо: поширення інформації і, відповідно, просування своїх ідей в суспільстві та товарів на ринку; створення принципово нових цінностей, що не мають речової форми; можливості діяти анонімно (що притаманно й учасникам віртуальних підприємств), швидкості, економічності та легкості онлайн спілкування; інноваційного розвитку тощо.

Разом із тим зазначені можливості використовуються з різною метою: суспільно корисною, суспільно нейтральною, суспільно шкідливою, що зумовлює необхідність зваженого і соціально спрямованого ставлення державно-організованого суспільства та міжнародної спільноти до цифровізації, встановлення ЦИВІЛІЗОВАНИХ ПРАВИЛ ГРИ в аналого-цифровому світі, включно із закріпленням: основних цифрових прав та обов'язків учасників цифровізованих відносин, заборони зловживання своїми цифровими можливостями на шкоду іншим особам та суспільству в цілому, правового становища віртуальних суб'єктів і правового режиму цифрових благ/ресурсів, правил віртуального спілкування (включно з договірним), правил конкуренції на цифровізованих ринках, а також адекватних цифровому світу засобів відповідальності за порушення зазначених правил.

В Україні доцільно ухвалити кодифікаційний акт, який би визначив ключові положення правового регулювання цифровізованих відносин, а спеціальні закони, без яких не обійтись, – особливості на окремих цифрових ринках щодо певного кола суб'єктів, правового режиму особливо важливих цифрових благ/цифрових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Скільки людей у світі користуються інтернетом – ООН. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/290933-skilki-lyudey-u-sviti-koristuyutsya-internetom-oon> (дата звернення: 09.01.2021).
2. Еврокомісар Бретон о блоировке Трампа в соцсетях: Это обескураживает и говорит об огромной власти данных платформ. URL: <https://sensor.net/ru/news/3241095/evrokomissar-breton-o-bloirovke-trampa-v-sotssetyah-eto-obeskurajivaet-i-govorit-ob-ogromnoyi-vlasti> (дата звернення: 11.01.2021).
3. На Херсонщині тестувати хворих буде робот. URL: <https://khersonci.com.ua/public/50024-na-hersonshini-testuvati-hvorih-bude-robot.html> (дата звернення: 10.01.2021).
4. Технології проти епідемії: роботи працюють в китайських лікарнях. URL: <https://creativity.ua/.../tekhnohii-proty-epidemii-roboty-pratsiuut-v-kytayskykh-likarniakh/> (дата звернення: 23.11.2020).
5. У лікарнях Індії роботи допомагають лікарям доглядати за хворими на корона вірус. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/lime/learn/2020-11-13/v-bolnitsah-indii-roboty-i-pomogayut-vracham-uhajivat-za-bolnyimi-koronavirusom/36193> (дата звернення: 15.11.2020).
6. Вінник О.М. Правовий режим Інтернет-магазину. *Jus Privatum: електронний науковий журнал*. 2019. № 1. С. 5–14. URL: <http://ndippp.gov.ua/content/ius-privatum-1-2019#> (дата звернення: 15.11.2020).
7. Кочин В.В. Віртуальні товариства у сфері електронної економіки. *Цифрова економіка та електронний бізнес: окремі проблеми правового регулювання*: зб. наук. праць / за заг. ред. О.М. Вінник. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2019. С. 112–124.
8. Єфремова К. В. Правове регулювання штучного інтелекту в епоху цифрової економіки. *Приватне право і підприємництво*: збірник наукових праць. 2020. Вип. 20 / редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2020. С. 142–147. URL: <http://ppr-journal.kiev.ua/archive/2020/20/27.pdf> (дата звернення: 15.11.2020).
9. Oksana M. Vinnyk, Olga V. Shapovalova, Nino B. Patsuriia, Olena M. Honcharenko, Kateryna V. Yefremova. The problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. *Asia Life Sciences*. Issue 1, July 2020. Pages 133-151. URL: https://drive.google.com/file/d/1_p5MXdlhEkkyKodqVRKWfj4MM3z7njr/view?usp=sharing (дата звернення: 03.12.2020).
10. By Mark MacCarthy, Kenneth Propp. The EU's White Paper on AI: A Thoughtful and Balanced Way Forward. URL: <https://www.lawfareblog.com/eus-white-paper-ai-thoughtful-and-balanced-way-forward> (дата звернення: 13.08.2020).
11. Opinion on the European Commission's White Paper on Artificial ... URL: https://edps.europa.eu/sites/edp/.../20-06-19_opinion_ai_white_paper_en.pdf (дата звернення: 12.01.2021).
12. WHITE PAPER On Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust: Brussels, 19.2.2020 COM(2020) 65 final. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf (дата звернення: 27.11.2020).
13. Digital Economy Act 2010: summary of main provisions. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-502-0116?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-502-0116?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (дата звернення: 05.08.2020).
14. Digital Economy Act 2017. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/30/contents/enacted> (дата звернення: 05.08.2020).
15. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.07.2020).
16. Верховна Рада ухвалила доопрацьований Закон «Про електронні комунікації». URL: <https://brdo.com.ua/news/verhovna-rada-uhvalyala-doopratsovanuj-zakon-pro-elektronni-komunikatsiyi/> (дата звернення: 24.01.2021).
17. Про електронні комунікації: Закон України від 12.01.2021 № 3014. URL: itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile (дата звернення: 24.01.2021).
18. Законопроект «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (зареєстрований за № 4303 від 02.11.2020). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70298 (дата звернення: 27.12.2020).

Oksana Vinnyk. Limits of digital freedom: legal aspect

The article is devoted to the problem of limits of using the digital capabilities in current conditions of rapid digital development with its inherent advantages and risks.

Digital technologies ensured the creation and functioning of the digital world. It provides great opportunities such as: dissemination of information (including advertising and, consequently, promotion of goods / works / services, as well as various ideas in society); creation of fundamentally new values of immaterial form (computer programs, video games, artificial intelligence, catboats, online platforms, online stores etc.); functioning of fundamentally new entities such as virtual enterprises; opportunities to act anonymously; capability to ensure market dominance without violating the traditional obligations of fair market and antitrust competition of analog market economy; opportunities for economical (without moving) and fast online communication, including the consideration of disputes / conflicts etc.

However, these opportunities are used for different purposes: socially useful, socially neutral, and socially harmful. This necessitates the formation of balanced and socially oriented attitude to digitalization of the state-organized society and international community. On the one hand, this should include the encouraging of socially useful usage. On the other hand, preventing the risks caused by digitalization and minimizing their possible consequences. Achieving this goal is impossible without establishing the GAME RULES in the digital world, including the consolidation of basic digital rights and responsibilities of participants in digital relations, the prohibition of digital abuse to the detriment of others and society as a whole, the legal status of virtual entities and legal regime of digital resources, the rules of virtual communication (including business), the rules of competition in digitally targeted markets, as well as adequate to the digital world means of responsibility for violating these rules.

The global nature of the digital world presupposes both national and transnational levels of establishing such rules and legal mechanisms for monitoring compliance. In Ukraine, it is advisable to adopt a codification act, which would define the key provisions of the legal regulation of digital relations and be a guide in adopting special acts to stimulate the most important areas of the digital economy, the legal regime of particularly important digital goods / resources.

Key words: digitalization, risks of digitalization, digital rights, digital responsibilities, abuse of digital capabilities, improving of legal regulation.

